

Uttalelse til dispensasjonssøknad - Ullensaker kommune - Byggesak - Gbnr 131/153 - Langmyra - Etablere grønstruktur og lysløypetrasé

Vi viser til oversendelse datert 7.06.2023 av søknad om endring av tidligere gitt rammetillatelse, med dispensasjon for å etablere flere terskler. Gjeldende detaljregulering åpner for etablering av en terskel i Langmyra. Søknaden gjelder etablering av to ekstra terskler i Langmyra. Bakgrunnen oppgis å være at regulert terskel (terskel 1) ikke tilfredsstiller kravene for å defineres som vassdragsanlegg i konsekvensklasse 0, jf. damsikkerhetsforskriften.

Sakens bakgrunn

Ullensaker kommune har utarbeidet en VA-rammeplan for Jessheim sørøst. I denne er det lagt til grunn at Langmyra skal benyttes til overvannshåndtering/fordrøyning av vann. Reguleringsplanen for grønstruktur, Jessheim sørøst, åpner for fysiske inngrep i myra, herunder etablering av en terskel i myra for håndtering av 200-års flom. Terskelen vil bidra til at myra fungerer som vannmagasin/overvannsanlegg under nedbørepisoder med et magasinivolum på ca. 20 000 m³). Hensikten med et slik tiltak er å redusere belastning på overvannsystemet nedstrøms fra det planlagte utbyggingsområdet. Slik terskelen (terskel 1) er regulert i planen tilfredsstiller den ikke kravene for å defineres som vassdragsanlegg i konsekvensklasse 0, jf. damsikkerhetsforskriften. Grunnet dette ønsker tiltakshaver å etablere to nye terskler til i myra (terskel 2 og terskel 3) samt å redusere høyde på terskel 1. Tersklene skal bygges av samfengt sprengstein uten ytterligere tetting. Det vil legges stikkrenner gjennom tersklene med diameter på hhv. 40 og 30 cm. Tersklene antas å være forholdsvis tette og det kan kun påregnes beskjeden vanntransport gjennom terskelen under rørnivå.

Fylkeskommunes vurderingsgrunnlag

Tiltakene, etablering av to ekstra terskler i Langmyra, er vurdert ut fra fylkeskommunens rolle som regional planmyndighet, forvalter av fylkesvei, fagmyndighet for kulturminnevern, forvalter av innlandsfisk, og prosessmyndighet etter vannforskriften. Tiltaket er vurdert i henhold til plan- og bygningsloven kap. 19 «Dispensasjon». Fylkeskommunen har følgende merknader:

PLAN Miljøavdeling

Postadresse: Postboks 220, 1702 SARPSBORG
Besøksadresse: Galleri Oslo Schweigaards gate 4, 0185 OSLO
Telefon: 32 30 00 00

E-post: post@viken.no
Internett: www.viken.no
Org.nr.: 921693230

Prosess

Kommunens adgang til å gi dispensasjon er avgrenset, jf. plan- og bygningsloven § 19-2. En eventuell dispensasjon kan ikke i vesentlig grad tilsidesette hensynene bak bestemmelsen det dispenseres fra. Det skal også foreligge en klar overvekt av hensyn som taler for dispensasjon basert på en interesseavveining av fordeler og ulemper. Kommunens skjønnsmessige avveining beror på en vurdering av dispensasjonens konsekvenser for helse, miljø, sikkerhet og tilgjengelighet, samt nasjonale og regionale rammer og mål.

Naturmangfoldloven

Et hvert tiltak som vil endre en naturtype skal vurderes etter naturmangfoldlovene §§8-12. Dette er et felles ansvar for alle myndigheter.

Langmyra er en smal og 800 m lang myr. Naturtypen er klassifisert som rikmyr (rik åpen sørlig jordvannsmyr) etter NiN-metodikk (Miljødirektoratet, 2020) og står på rødlista som kategori EN-sterkt truet, dvs høy truethetsgrad. Lokalitetskvaliteten er vurdert som svært høy blant annet på grunn av at den er i god tilstand og intakt, og skårer stort på naturmangfold på grunn av størrelse og at kalkindikatorer forekommer vanlig. Langmyra anses også som en intakt myr, og vi ser det som viktig å påpeke at det finnes lite myrareal av typen rik åpen sørlig jordvannsmyr i lavlandet som ikke tidligere har blitt påvirket av grøfting eller arealendringer. Myra med buffersoner er også tidligere i 2018 vurdert etter DN håndbok 13 med C-verdi. Denne kartleggingen ligger ikke inne i Naturbase. For selve myra er det kartleggingen etter NiN-metodikk som er gjeldene for vurdering av myras verdi.

Ifølge fagnotatet utarbeidet av Rambøll, vil etablering av terskel 2 og 3 medføre et direkte arealbeslag av myrmasser. Konsekvensen vil være at 600 m² myroverflateareal går tapt. Rambøll har beregnet at dette trolig ikke tilsvarer mer enn ca. 3-5 % av myras opprinnelige areal.

Rambøll har også opplyst at tersklene vil representere to nye fremmede elementer som, i henhold til Miljødirektoratets instruks for naturtypekartlegging, kan medføre at tilstanden reduseres. Videre konkluderer de at i og med at det også i detaljreguleringen (bare med en terskel) inngår to inngrep i myra, vil ikke ytterligere to inngrep utgjøre så stor forskjell at tilstanden reduseres i vesentlig grad.

Videre antar Rambøll at myras økologi ikke blir vesentlig påvirket. Fagnotatet konkluderer med at myra ville få en svakt redusert tilstand, men i hovedsak beholde sin økologiske funksjon og sitt artsmangfold. Det kan forventes at myra blir mer utsatt for tørke og spesielt øverste del av myra. Større vannmengder i flomsituasjoner er også påregnet i korte perioder, uten at det har stor betydning for myras økologi.

Ut ifra fagnotatet om naturmangfold vil mellom 550 m³ og 1650 m³ torvmasser berøres dersom tersklene etableres. Rambøll har ikke gjort beregninger av klimagassutslipp ved gjennomføring av planen, men viser til et potensiale på utslipp av mellom 60 000 kg CO₂-ekv og 500 000 kg CO₂-ekv for denne mengden myrmasser.

Fylkeskommunes vurdering

Fylkeskommunen mener at Rambølls vurdering er for generell og mangelfull i å spesifisere hvor mye av rik åpen sørlig jordvannsmyr som vil gå tapt, som følge av direkte arealbeslag og endret vannhusholdning i myra.

Vi mener at konsekvenser for en naturtype med svært høy naturverdi er uheldige i begge tilfeller (med en eller flere terskler), og at summen av effekter som følge av å bygge flere terskler ikke er nok vektlagt i vurderingen. Fylkeskommunen mener at inngrepsfrie naturområder bør sikres mot ytterligere nedbygging og vi er prinsipielt imot bit-for-bit-nedbygging av norsk natur.

Slik vi vurderer den totale effekten på myra, vil strukturen og funksjonen av et naturlig og velfungerende økosystem endres vesentlig ved å bruke den til et annet formål. Hvordan endret vannhusholdning vil kunne påvirke torvakkumuleringen i myra er ikke vurdert. Endret torvakkumulering vil kunne påvirke myrtypen rik åpen sørlig jordvannsmyr og vil kunne føre til at denne myrtypen går tapt.

Fylkeskommunen anbefaler å ikke gå videre med planen og heller ivareta myra med minst mulig inngrep.

Vi understreker også at naturlige økosystemer har stor betydning for klimatilpasning og har en viktig funksjon i regulering av klima og klimagassutslipp. Myrområder har stor verdi som karbonlager, for det biologiske mangfoldet, for overvannshåndtering og flomdemping. Ifølge Regional plan for areal og transport i Akershus skal myrområder hensyntas, i henhold til retningslinje 1 b. i kapittel 4.4.5. Drenering av myrer vil gi klimagassutslipp og virkninger for naturmangfoldet. Fylkeskommunen mener at de globale klimaeffektene som følge av tiltaket ikke er vurdert, og minner kommunen om sitt bærekraftsperspektiv og mål om bærekraftig bruk av økosystemene.

Regional plan for vannforvaltning

Regional plan for vannforvaltning i Innlandet og Viken vannregion 2022-2027, med tilhørende planretningslinjer, legger føringer for forvaltningen av vannet vårt. Vannet er delt inn i vannforekomster med konkrete miljømål fastsatt i vannforvaltningsplanen, i tråd med Vannforskriftens §§ 4-7. Det generelle målet er at alle vannforekomstene minst skal ha god økologisk og kjemisk tilstand og at dagens tilstand ikke skal forringes.

Langmyra ligger i vannforekomsten 002-4171-R Horsla elv i vannområdet Øyeren. Denne vannforekomsten er i dårlig økologisk tilstand og trenger tiltak for å forbedre tilstanden. Ut ifra det vedlagte dokumenter kan vi ikke se at det er gjort noen vurdering om hvilke effekter tiltaket skal ha på vannforekomsten og dens fastsatte miljømål. Dette må utredes nærmere, og dersom planforslaget vil påvirke måloppnåelsen må det gjøres en egen vurdering etter vannforskriftens § 12 om ny aktivitet eller nye inngrep.

Vannmiljø og ferskvannsorganismer

Ifølge lov om laksefisk og innlandsfisk § 7 skal det, ved regulering av utbygging og annen virksomhet, tas hensyn til fiskeinteressene, og fiskene og andre ferskvannsorganismers økologiske funksjonsområdet skal ivaretas og innpasses i planen etter plan og bygningsloven.

Dersom tiltaket ikke er konsesjonspliktig etter vannressursloven, må tiltaket vurderes etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. Forskriften gjelder uavhengig av plan- og bygningsloven, og planprosessen. Fylkeskommunen er myndighet for vurdering av saker som angår i vassdragstrekninger uten laks, sjøørret og/eller kreps.

Jf. forskrift om fysiske tiltak i vassdrag er det, uten tillatelse fra Fylkesmannen eller fylkeskommunen, forbudt å sette i verk:

- a. fysiske tiltak som medfører, eller kan medføre, fare for forringelse av produksjonsmulighetene for fisk eller andre ferskvannsorganismer.
- b. fysiske tiltak i og langs vassdrag, herunder bygging av terskler, graving av fiskehøler og utlegging av større steiner, som kan øke fangsten av fisk på stedet eller forskyve fangsten av fisk i vassdraget.
- c. fysiske tiltak for anadrome laksefisk eller innlandsfisk som har til hensikt å forandre en eller flere arters produksjon, bestandsstørrelse eller utbredelse

Konklusjon

Tiltaket medfører stor samlet belastning på Langmyra, ved at store deler av en rik åpen sørlig jordvannsmyr går tapt som følge av direkte arealbeslag og som følge av endret vannhusholdning i myra. Tiltaket har potensielt også stor samlet belastning i et klimaperspektiv, ved at myra delvis tørkes ut og frigjør store mengder klimagasser.

Vi mener det mangler kunnskap om effekten av påvirkninger og risikoen for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfold. Fylkeskommunen vurderer at kravene i naturmangfoldloven §§8-12 ikke er oppfylt. Det bør derfor gjøres ytterligere undersøkelser og vurderinger.

Det mangler også å utrede tiltakseffekter på vannforekomsten og ift. oppnåelse av miljømål fastsatt i regional plan for vannforvaltning.

Viken fylkeskommune fraråder det omsøkte tiltaket. Dersom kommunen innvilger dispensasjon for etablering av to ekstra terskler i Langmyra, vil vi vurdere å fremme saken for politisk behandling med anbefaling om å påklage vedtaket. Vi ber om å få oversendt kommunens vedtak.

Vennlig hilsen

Elin Tangen Skeide

Avdelingsleder

Estrella Fernandez Fernandez

Rådgiver